

8.12.2020

Stanovisko RRZ k novele Ústavy SR

Rada pre rozpočtovú zodpovednosť prijala stanovisko k pozmeňujúcemu návrhu poslancov k návrhu novely Ústavy SR, ktorá prináša viaceré zmeny s vplyvom na dlhodobú udržateľnosť verejných financií.

V oblasti dôchodkového systému sa ruší ústavné ukotvenie maximálneho veku odchodu do dôchodku, čo Rada hodnotí veľmi pozitívne. Toto opatrenie malo totiž najväčší dopad na finančnú destabilizáciu celého dôchodkového systému do budúcnosti. Vytvára sa tak predpoklad pre výraznejšie zlepšenie dlhodobej udržateľnosti, v prípade ak sa dôchodkový vek opätovne naviaže na vývoj strednej dĺžky života. Preto Rada zároveň upozorňuje, že pre zlepšenie dlhodobej udržateľnosti je nevyhnutná následná zmena platného mechanizmu úpravy dôchodkového veku v zákone o sociálnom poistení.

Zároveň sa do ústavy zavádza možnosť získania dôchodkovej dávky aj po dosiahnutí istého počtu odpracovaných rokov. Z pohľadu Rady je kľúčové doplniť tento princíp o aktuárnu neutralitu a stanoviť dodatočné podmienky na získanie nároku (minimálna výška dôchodku). Rada takisto vyzýva na odstránenie obmedzení súbehu poberania dôchodku (vrátane predčasného) a zárobkovej činnosti. Naopak, štát by mal aj v dôsledku demografického vývoja podporovať zotrvávanie zdravej populácie na trhu práce.

Druhou skupinou zmien je deklarovaná podpora výchovy detí, ktorá zvyšuje nároky na dôchodkový systém. Podľa novely ústavy by na jednej strane výchova detí nemala negatívne ovplyvniť nároky na dôchodok rodičov počas obdobia starostlivosti o ne a zároveň by mala vytvoriť predpoklady pre dodatočné navýšenie dôchodkov tých rodičov, ktorých deti platia dane alebo odvody (tzv. rodičovský pilier). Rada upozorňuje, že tieto zmeny by sa mali vykonať len tak, aby nemali dopad na zhoršenie momentálne značne finančne destabilizovaného dôchodkového systému.

Rada považuje za dôležité, aby prijímanie opatrení, vrátane zmien v Ústave SR, ktorých dôsledkom bude dopad na hospodárenie Slovenskej republiky, bolo predmetom včasnej a odbornej diskusie, a ak je to možné aby boli prijímané konsenzom naprieč politickým spektrom.

Rada pre rozpočtovú zodpovednosť, vzhľadom na aktuálne vysoké riziko dlhodobej udržateľnosti hospodárenia SR, oceňuje záujem ukotviť ochranu dlhodobej udržateľnosti hospodárenia krajiny, ktoré sa zakladá na transparentnosti a efektívnosti vynakladania verejných prostriedkov, priamo v základnom legislatívnom dokumente Slovenskej republiky.

Dlhodobá udržateľnosť verejných financií je nielen prejavom vyspelého prístupu k správe verejných vecí, ale aj nástrojom ekonomickej a sociálnej spravodlivosti a solidarity medzi súčasnými a budúcimi generáciami.